

KANDIDAT

613

PRØVE

JUS2010 1 Rettsstaten

Emnekode	JUS2010
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	17.12.2025 08:00
Sluttid	17.12.2025 14:00
Sensurfrist	15.01.2026 22:59
PDF opprettet	16.01.2026 12:12

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Oppgave	Langsvar

1 Oppgave

Analyser dommen HR-2016-2554-P.

Du får tilgang på fire bilag. Det er valgfritt om du vil benytte bilagene. Bilag 1 og bilag 2 får du i fysisk kopi.

Vær oppmerksom på at bilag 3 og bilag 4 er maskinoversatte norske versjoner av bilag 1 og bilag 2, som ikke er offisielle, som kan inneholde feil og som bare skal brukes som språklig hjelp til å forstå bilag 1 og bilag 2.

Bilag 1. Case of Norwegian Confederation of Trade Unions (LO) and Norwegian Transport Workers' Union (NTF) v. Norway. Application no. 45487/17.

Bilag 2. Information Note on the Court's case-law 252. Norwegian Confederation of Trade Unions (LO) and Norwegian Transport Workers' Union (NTF) v. Norway - 45487/17.

Bilag 3. Norsk maskinoversettelse av bilag 1.

Bilag 4. Norsk maskinoversettelse av bilag 2.

Skriv svaret ditt her. Endringer blir lagret automatisk.

1. Innledning

1.1 Innledende bemerkninger

Oppgaven ber om en analyse av HR-2016-2554-P.

Oppgaven tolkes dithen at det skal gjøres en analysering av *Holship-dommen* med hovedfokus på dommens problematiserte spørsmål i tillegg til Høyesteretts rettskildebruk. Deretter vil Høyesterett sin argumentasjon bli vurdert, før det til slutt vil nevnes noe om dommens prejudikatsvirkning og dens rekkevidde.

1.2 Parter i saken

Partene i saken er Holship Norge AS på den ene siden og Norsk Transportarbeiderforbund (heretter NTF) og Landsorganisasjonen i Norge (heretter LO) på den andre siden.

1.3 Dommens informasjon

Saken ble behandlet i Drammen tingrett, Borgarting lagmannsrett og deretter gikk den videre til Høyesterett. I høyesterett ble saken tatt i plenum. Ved Høyesteretts stemmeavgivning, endte dommen med dissens 10-7. Førstvoterende, sammen med flertallet, kom til at boikotten var ulovlig ettersom den hadde et rettsstridig formål, jf. boikottloven § 2 litra a.

1.4 Sakens faktum

Det sentrale i saken var at NTF hadde varslet boikott for å tvinge en dansk bruker av Drammen havn (Holship) til å inngå tariffavtale med bestemmelser om fortrinnsrett til losse- og lastearbeid for havnearbeidere tilknyttet Administrasjonskontoret for havnearbeid i Drammen. Selv om det overordnede formål med boikotten var arbeidstakerinteresser og ivaretagelse av disse, innebar boikotten en uakseptabel restriksjon på etableringsfriheten etter EØS-avtalen art. 31.

Det springende spørsmål var om restriksjonen på etableringsretten etter avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter EØS) var et gyldig inngrep i etableringsfriheten, jf. EØS art. 31.

1.5 Den videre fremstilling

I den videre fremstilling vil oppgaven ta for seg Høyesteretts tolkning til betydningen av EFTAs rådgivende uttalelser (**pkt. 2**), deretter vil Høyesteretts oppfatning av betydningen av Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon bli analysert og vurdert (**pkt. 3**). Videre vil problemstillingen om inngrepet i etableringsretten etter EØS-avtalen art. 31 lovlig var lovlig (**pkt. 4**), før Høyesteretts syn på Tariffavtalens betydning blir analysert og vurdert (**pkt. 5**). Avslutningsvis vil Høyesteretts argumentasjon (**pkt 6**) og prejudikatsvirkning /rekkevidde (**pkt 7**) bli vurdert.

Ettersom dommen inneholder en sterk dissens (10-7) vil det ligge naturlig å analysere og vurdere både første- og annenvoterendes syn i de ulike rettslige spørsmål som dommen inneholder.

2. Betydningen av EFTAs rådgivende uttalelser

2.1 Analysering

I foreliggende dom er et av de første spørsmålene som oppstår hvilken vekt EFTA-domstolens rådgivende uttalelse skal gis.

Ettersom EFTA-domstolen allerede har avgitt en rådgivende uttalelse om det konkrete tilfellet, er det avgjørende hvilken vekt førstvoterende anser denne uttalelsen å ha.

Gjennomgående i dommen er EFTA-domstolen brukt og presentert som en sterk rettskilde. Førstvoterende bruker EFTA-domstolens uttalelse nærmest bindende, selv om det blir presisert i avsnitt 76 at EFTA-domstolen "ikke er formelt bindende for nasjonale domstoler...".

Likevel er EFTA-domstolens uttalelse kun nærliggende å fravike ved "gode og tungtveiende grunner" for dette, jf. avsnitt 77.

Homogenitetsprinsippet er svært gjeldende ved EFTA-domstolens rådgivende uttalelser. Dersom Høyesterett velger å fravike EFTA-domstolens uttalelser, vil formålet med en EFTA-domstol og spesielt deres rådgivning være begrenset. Dette følger av ODA art. 34 har knesatt mål om blant annet "å nå frem til og opprettholde en lik fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen og de bestemmelser i Fellesskapets regelverk..."

Førstvoterende tar loven på ordet og holder seg sann til målet med EØS-avtalen, ved å bruke EFTA-domstolens uttalelse som en bruksanvisning på hvordan det EØS-rettslige spørsmålet skal løses.

Annenvoterende er samstemt med førstvoterende på spørsmål om vektleggelsen av EFTAs rådgivende uttalelse i avsnitt 142. Annenvoterende presiserer imidlertid (ikke uttrykkelig) det dualistiske prinsippet og at Høyesterett må holde seg selvstendig i deres vurdering og at det er avgjørende at "særlige grunner" kan gjøre fravikelsen fra den rådgivende uttalelsen ok.

2.2 Vurdering

Gjennomgående trygg rett tilsier at Høyesterett skal vektlegge EFTA-domstolens uttalelser sterkt. Dette kan sies at både førstvoterende og annenvoterende, holder seg sann til.

Likevel er det noe interessant forskjellen på vektleggelsen av EFTA-domstolens rådgivende uttalelse gjennom dommen. Det syntes at førstvoterende viser varsomhet ved å stille seg kritisk i EFTA-domstolens rådgivende uttalelse. ODA-avtalen inneholder, i tillegg til en opprettelse av en domstol, også en opprettelse av et overvåkningsorgan (ESA). Nettopp ved å fravike EFTA-domstolens rådgivende uttalelse, kan dette gjøre at Norge som stat kan stå ansvarlig for traktatbrudd, jf. ODA art. 31. Dette kan forklare førstvoterendes varsomhet.

Annenvoterende derimot presiserer i form av sine argumenter og uttalelser det faktum at Høyesterett, som øverste dømmende myndighet, skal være selvstendig og være dømmende i siste instans, jf. Grl. § 88.

3. Betydningen av Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon

3.1 Analysering

Førstvoterende presiserer tydelig i dommen at Menneskerettigheter, på en generell basis, ikke har Grunnlovsrang. Spesielt etter Grl. § 92 kan det antydes at alle menneskerettighetsbestemmelsene i de ulike konvensjonene har oppnådd Grunnlovsrang.

Dette avklarer førstvoterende ved å presisere at Grl § 92 heller må forstås som et pålegg til domstolene om å håndheve menneskerettighetene på det nivå de er gjennomført i norsk rett.

Førstvoterende finner det av betydning å avklare om boikott, som ikke inngår som ledd i en streik, er beskyttet av EMK art. 11.

Når det kommer til rettskilde bruken, bruker førstvoterende EMK artikkel 11 som utgangspunkt for tolkning av Grunnlovens bestemmelse i Grl. § 101. Menneskerettskonvensjonen blir dermed gitt avgjørende vekt som tolkningsgrunnlag i tolkningen av Grl. § 101.

Konkluderende på dette punktet uttaler førstvoterende at man må ved vurderingen av om det er grunnlag for inngrep, søke å finne frem til et "rimelig balansepunkt mellom de aktuelle rettighetene", jf. Holship (86).

Annenvoterendes dissens oppstår ikke på spørsmål om boikotten er beskyttet av Grl. § 101 eller relevante menneskerettighetskonvensjoner. Heller ikke § 92. Dermed avgrenser annenvoterende mot en nærmere drøftelse av dette og slutter seg til førstvoterendes beslutning på disse punkter. Dette tilsier at selv ved en sterk dissens, er det ikke nødvendigvis alle punkter det er uenighet om.

3.2 Vurdering

Ved at førstvoterende avklarer rettsspørsmålet om menneskerettigheters rettsplassering helt i starten av dommen, vil det være sentralt ved videre drøftelse ettersom spesielt Grl. § 101 er påberopt av den ene parten.

Om boikott som ikke inngår som ledd i en streik, er beskyttet av EMK artikkel 11, vil det gi en sterkere beskyttelse til Holship ettersom Grunnloven er på toppen av Norges vertikale system

som Lex superior. Dermed vil motstrid med Grunnloven gjøre at alminnelig lov må fravikes ved motstrid.

Ettersom dette ikke virker som et avgjørende punkt for det rettslig foreliggende spørsmål, avfeier førstvoterende dette relativt fort vekk. Av rettskilder er det hovedsakelig EMK artikkel 11 sin ordlyd som blir vektlagt av førstvoterende, da han presenterer inngrepsvilkårene (lovhjemmel, begrunnet i legitimt formål og nødvendig i et demokratisk samfunn) og referer til *Maria-dommen* som rettspraksis som et støttende moment.

4. Er inngrepet i etableringsretten etter EØS-avtalen art. 31 lovlig?

4.1 Analyse

Gjeldende spørsmål er svært sentralt ettersom Høyesterett (både første- og annenvoterende) har størst fokus på nettopp dette spørsmålet i begge deres uttalelser og deres konklusjon. Det er blant annet her Høyesterett har et sprikende syn på foreliggende sak.

Førstvoterende var rask med å knesette at boikotten utgjorde en restriksjon på etableringsretten etter EØS art. 31. Begrunnelsen fremgikk av en del EU-domstols praksis og fant det svært relevant at EFTA-domstolens rådgivende uttalelse var lik i betydning som tidligere EU-praksis, på dette området. Her plasserer førstvoterende med andre ord avgjørende vekt på EU og EFTAs lik praksis. Konklusjonen til annenvoterende var sammenfallende.

Inngrepsprinsippene for at restriksjoner på etableringsretten kan rettfærdiggjøres blir presentert. Det må foreligge "tvingende allmenne hensyn", forutsatt at de er "egnet til å sikre at målsetningen blir oppnådd" og at de "ikke går utover det som er nødvendig for å oppnå dette målet".

Disse prinsippene er først og fremst etablert for å beskytte individers rettssikkerhet. Dersom det ville fremstå enkelt å gjøre inngrep i etableringsretten (eller andre rettigheter for den grunn) ville det gjort personers rettslig beskyttelse svært usikker. I rettsstaten er et sentralt prinsipp å beskytte folket.

Som nevnt plasserer førstvoterende avgjørende vekt på EFTA-domstolens uttalelser og dette spørsmålet er ikke annerledes. Det følger av EFTA-domstolens uttalelse at det skal sees hen til EU- og EØS-rettens grunnrettigheter. Dersom begrensninger ikke er sammenfallende med grunnrettighetene, vil ikke begrensningene aksepteres.

Ved det foreliggende spørsmål plasserer førstvoterende avgjørende vekt på EU-domstolens praksis og at EFTA-domstolens syn virker å være sammenfallende.

Grunnlaget for denne vektleggingen vil være det nevnte homogenitetsprinsippet, jf. EØS art. 1. Ved felles syn hos både EFTA-domstolen og EU-domstolen, som for øvrig ofte har likt syn, er det sjeldent at Høyesterett avviker dette. Både EU-domstolens avgjørelser og EFTA-domstolens rådgivende uttalelser er svært viktige tolkningsfaktorer for Høyesterett ved vurdering om rettslig spørsmål som er av EØS-relevans.

Uenigheten mellom førstvoterende og annenvoterende er hvorvidt restriksjonen kan rettfærdiggjøres med grunnlag i tvingende allmenne hensyn. Ved annenvoterendes drøftelse av "legitimt formål" kravet, er rettskildebruken mellom først- og annenvoterende svært lik. Rettspraksis fra EU er funnet svært relevant og blir gitt stor vekt. ILO-konvensjonen blir presentert av annenvoterende og mener denne er gjeldende.

Det er klart at ved motstrid skal "andre bestemmelser som regulerer andre forhold" fravikes til fordel for EØS-rett, jf. EØSL § 2. Det er imidlertid viktig å påpeke at det kun er EØS-rett som er implementert i norsk lov som har denne forrang, jf. EØS protokoll 35 og *Finanger I*. Annenvoterende finner det imidlertid klart at det ikke er snakk om motstrid i den foreliggende sak, men heller tale om begrensningen i etableringsfriheten og om dette kan rettferdiggjøres.

For å støtte sin påstand bruker annenvoterende et slags konsensus argument om fortrinnsrett for registrerte havnearbeidere i tråd med ILO-konvensjon nr. 137. Ved å påpeke at EU-staters praksis er i tråd med ILO-konvensjonen, vil dette styrke hens argument.

Motsetningsvis av førstevoterende legger annenvoterende mer vekt på EU institusjonenes forslagsbehandling og prøver å dra linjer mellom deres lovgivningsforslag og sitt argument. Ved annenvoterendes rettskildebruk og sin vektleggelse, kommer hen til at begrensninger i EØS art. 31 må ansees å følge et legitimt formål.

4.2 Vurdering

Ved vurderingen av EU- og EFTA-domstolens praksis vil det ofte være snakk om lik praksis. Dette kan sees på med kritiske øyne som en mulig svekkelse av EFTA-statenes suverenitet, ettersom EFTA-domstolen tross alt er under en lovfestet plikt til å vektlegge EU-domstolens praksis, jf. ODA art. 3 (2).

Likevel skal EU- og EFTA-domstolens praksis være svært lik ettersom homogenitetsprinsippet er helt sentralt i EØS-retten. Det er i tillegg eksempler på at EU-domstolen følger EFTA-domstolens praksis, som kan gjøre at det ikke er kun EU-domstolen som er rettsutviklende, men også EFTA-domstolen til tider, jf. E-9/97 *Sveinbjörnsdottir*.

Når det gjelder annenvoterendes argumentasjon er det noe interessant å fremheve andre EU-lands etablerte ordninger om fortrinnsrett. Det er likevel byggende for sitt argument og hjelpende for sin konklusjon.

Når det kommer til vekten som blir plassert på Kommisjonens forslag, kan det skape tvil hvorvidt argumentet kan tillegges vekt og i så fall hvor mye ettersom det ikke er en gjennomført rett og er i alle fall ikke implementert i norsk rett gjennom forordning eller direktiv. Annenvoterendes argumentasjon er betydelig påvirket av sitt syn om å ivareta arbeidstakerinteressene.

Likt fra begge parter er deres bruk av rettspraksis som en svært relevant rettskilde. Ved å støtte sine rettslige argumenter med relevant rettspraksis, gjør det at kraften i deres argumenter står klart sterkere. Dette blir klart vektlagt av begge dommerne.

5. Tariffavtalens betydning

5.1 Analyse

Førstvoterende er svært kortfattet ved drøftelsen av den inngåtte tariffavtale og dens betydning i den konkrete sak. Likevel uttalte førstvoterende at det ikke var tilstrekkelig at fortrinnsretten, gitt i tariffavtalen, er tilstrekkelig for at et inngrep i etableringsretten skal anses legitimt.

Førstvoterende kommer til denne konklusjonen selvom hensynet med tariffavtalen er begrunnet i å ivareta arbeidstakerinteresser, som tilsynelatende virker å ha en sentral beskyttelse i både førstvoterende, men spesielt også i annenvoterendes drøftelser.

EFTA-domstolens uttalelse blir sterkt vektlagt under førstvoterendes slutning.

Det er på dette punkt annenvoterende har et annerledes syn. I motsetning til førstvoterende som hevder at EFTA-domstolens tolkningsuttalelse er sammenfallende med sitt og for øvrig EU-praksis sitt syn, påstår annenvoterende at EFTA-domstolen har ved sin uttalelse misforstått de faktiske forhold.

Annenvoterendes rettskildebruk skiller seg fra førstvoterende. Førstnevnte bruker *Sola havn*-dommen hyppig. Dette kan begrunnes i at resultatet annenvoterende kommer til er sammenfallende med *Sola havn*-dommen. I tillegg vurderer annenvoterende ILO konvensjonen nr. 137 og dens formål. Dette er ikke presentert av førstvoterende som hadde sitt hovedfokus på EU-praksis og EFTA-domstolens uttalelse.

5.2 Vurdering

Det er blant annet ved tolkningen av formålet til den inngåtte tariffavtalen splittelsen innad i Høyesterett skjer. Ved å påstå at EFTA-domstolen har uriktige oppfatninger om de faktiske forhold, vil det kunne støtte annenvoterendes fravikelse av EFTA-domstolens rådgivende uttalelse og styrke sitt eget resonnement.

Førstvoterende sin tilføyelse avslutningsvis om at det ikke etter sin mening "heller ikke på dette punkt er tilstrekkelig grunnlag for å tilsidesette EFTA-domstolens rådgivende tolkningsuttalelse" kan ansees spenstig. Denne uttalelsen må ses i sammenheng med at det skal "særlige" hvis ikke "gode og tungtveiende" grunner for å fravike EFTA-domstolens rådgivende uttalelse. Her kan det syntes at uavhengig av hva førstvoterende faktisk mente, er det ikke tilstrekkelig grunnlag fra å fravike EFTA-domstolens uttalelse.

Denne setningen kan sees på som tvetydig. Ved å kun referere til EFTA-domstolens rådgivende avgjørelse uten å være eksplisitt på at det er sin egen mening, kan det svekke Høyesteretts suverenitet. Dette sier litt om hvor mye vekt Høyesterett skal ilegge EFTA-domstolens uttalelser, selvom uttalelsene ikke er formelt bindende. Dette kan svekke Høyesteretts egne vurderinger og begrense Norges suverenitet som så. Dersom Norge fraviker EFTA-domstolens rådgivende uttalelse om en tolkningsforståelse, er det høyere sannsynlighet for at ESA kan ta Norge til retten for traktatbrudd.

Annenvoterende sin vurdering på EFTA-domstolens uttalelse er interessant. Ved å vise til rettskilder som praksis fra EU og *Sola Havn*-dommen og deres resultater og argumentasjon, støtter annenvoterende påstanden sin om at EFTA-domstolen har misforstått de faktiske forholdene og formålet med en tariffavtale. Annenvoterende sin henvisning til ILO-konvensjonen og dets formål, styrker ytterligere hens slutning.

6. Vurdering av Høyesteretts argumenter

I den foreliggende dom plasserer spesielt førstvoterende avgjørende vekt i EFTA-domstolens uttalelse om det konkrete tilfellet. Dette er i utgangspunktet riktig da tidligere rettspraksis samt homogenitetsprinsippet, som er presentert allerede i fortalen til EØS-avtalen, taler for at dette støtter formålet til avtalen.

Det kan imidlertid fremstå noe problematisk ved å tilsynelatende ha en innstilling om at EFTA-domstolens uttalelser gjelder nærmest bindende. Annenvoterende virker å stille seg mer skeptisk til om EFTA-domstolen i det hele tatt har forstått innholdet i en tariffavtale, noe som kan være både positivt og negativt ettersom det må balanseres homogenitetsprinsippet på den ene siden og suverenitetsprinsippet på den andre. Det skal som nevnt foreligge "gode" og "tungtveiende" grunner for å fravike en rådgivende uttalelse fra EFTA.

Annenvoterendes argumenter er tilsynelatende mer støttende overfor arbeidstakerinteressene enn førstvoterende. Det er statens oppgave som rettsstat å beskytte individer. Likevel er sentrale å etablere sikker rett. Ved å plassere mer vekt i tariffavtalen som gjør seg gjeldende, vil annenvoterende fremstå mer fokusert på å beskytte arbeidstakeres interesser.

Argumentasjonen til Høyesterett kan sies å være mye støttet av rettspraksis. Ordlydstolkning blir ikke fokusert på i særlig stor grad, men heller forstått gjennom tidligere EU- og EFTA-domstol praksis. Det blir i tillegg lagt vekt på en relativt lik dom som er *Sola-havn*. Å støtte sine rettslige argumenter på rettspraksis vil være av stor hjelp. Spesielt gjennom internasjonale domstoler som EU-domstolen og EFTA-domstolen når det gjelder EØS-rett, ettersom det er domstolenes jobb å avklare retten.

7. Dommens rekkevidde

Dommen har som nevnt innledningsvis en sterk dissens (10-7). Dommen er også satt i Høyesteretts plenum, som vil den en betydelig større prejudikatsvirkning enn en dom fra f.eks. lagmannsretten. Likevel er den ikke i Storkammer, som i det tilfellet ville gitt domsavgjørelsen en enda større betydning for like saker i fremtiden.

Dommen presenterer samspillet med norsk rett, EØS-retten og menneskerettigheter. Den viser tydelig at Norge opererer med et dualistisk rettssystem, i motsetning til EU-landene. Dette vil si at Norge som stat både tar inn lover og dømmer lovens rekkevidde i siste instans. Likevel kan dommen illustrere de strenge tolkningsreglene til homogenitetsprinsippet. Ved at EFTA-domstolen har uttalt seg på området, skal Norge så vidt det ikke foreligger "gode" og "tungtveiende" grunner til noe annet, forholde seg til resultatet Domstolen har kommet til. Fremtidige tvister der EFTA-domstolen har uttalt seg vil Høyesterett kunne begrunne sin vektlegging av EFTAs rådgivende uttalelse lik som flertallet i denne dommen.

Mindretallets votum vil også ha betydning ettersom det er en såpass sterk dissens. Argumentene til annenvoterende vil kunne vektlegges, selv om det er i mindre grad enn førstvoterende sine. Spesielt avsnitt 196 da annenvoterende uttaler at hen ikke ser at det idag foreligger alternative løsninger som vil sikre havnearbeiderne i Drammen havn like godt. Dette er syv Høyesterettsdommere enige i, som vil si at det innebærer en viss rettskilde verdi.

Imidlertid må det sies at selvom selve prejudikatsvirkningen til dommen blir svekket av at det er en såpass sterk dissens av Høyesterett i plenum, vil dommen ha betydelig påvirkningskraft på lignende rettslige tvister og av mest betydning er flertallets begrunnelse. Det kan også nevnes at først- og annenvoterende hadde delt syn på flere rettslige spørsmål i saken, og dette vil gjøre at konklusjonen til førstvoterende på disse spørsmålene ikke får svekket prejudikatsverdi av dissensen.

Ord: 2805